

Методичні рекомендації

Тема: «Вивчення історичних особистостей як засіб підвищення ефективності навчання та виховання учнів».

Навчальний історичний матеріал, який містить відомості про історичні постаті, є важливою складовою змісту шкільної історичної освіти. Без розуміння учнями ролі особи в історії та зумовленості її діяльності належністю до певної соціальної, національної чи іншої групи повноцінне вивчення історії неможливе. Історія засвоюється учнями ефективніше через призму особистості конкретної людини. Зображення життя та діяльності історичної постаті, її впливу на окремі події або на історичний процес у цілому сприймається та запам'ятовується школярами з більшою готовністю, ніж оперування історичним процесом, позбавленим яскравих особистостей. Засвоєння учнями інформації про життя й діяльність історичного діяча в усій їх суперечливості та складності в контексті суспільних процесів формує в учнів критичне мислення та інтерес до історії як предмета. До того ж ознайомлення з різними інтерпретаціями цих сюжетів у творах істориків різних епох дозволяє розвинути вміння коментувати прочитане та відрізнити авторське бачення від фактів. Включення таких сюжетів до шкільних курсів історії розвиває емоційно-ціннісну сферу учнів, впливає на формування в них суспільних ідеалів та громадянських позицій. Тому для підвищення ефективності навчання та виховання рекомендуємо:

1. Висвітлювати життя та діяльність історичних постатей на тлі епох, в яку особистість жила та діяла, підводити школярів до розуміння того, що кожна людина є представником свого часу, сучасного їй суспільства.
2. Вивчення особистості повинно бути повним, містити життєпис цієї людини; сукупність ідей, поглядів, що визначали спрямованість діяльності особи; загальний контекст, у якому відбувалась її діяльність; ідейно-соціальні, культурницькі та інші засади діяльності; вплив діяльності на конкретні історичні події, наслідки та значення діяльності історичної постаті; історичний час і простір, особливості соціуму, до якого належить особа.
3. Представляти кожен історичний особистість індивідуальністю з властивим їй зовнішнім виглядом, підсилюючи такі компоненти, як “особисте життя”, “сімейне життя”, “дружина”, “діти” і т.ін.;
4. Приділяти особливу увагу психологічній характеристиці історичної постаті, яскраво подаючи особистісні риси людини від зовнішнього вигляду до характеристики внутрішніх якостей, а від них – до мотивів поведінки.
5. Відбирати для характеристик історичних осіб такий фактичний матеріал, який вимагає осмислення, і підводити учнів у такий спосіб до світоглядних висновків. Якщо це можливо, під час викладу навчального історичного матеріалу на уроках треба встановлювати паралелі між подіями минулого, що пов'язані з діяльністю особи, та сучасністю. Важливим є також показ конкретних ситуацій життя особистості, у яких людина обирала спосіб дій, з кількох можливих альтернатив, залучаючи учнів до аналізу мотивів такого вибору.
6. Пам'ятайте, що формування умінь характеризувати та оцінювати історичні постаті, залежить від учителя, від знання та умінь використовувати ним оптимальні форми та методи навчання.
7. Застосовувати такі форми навчання: урок, семінар, екскурсія (в шкільний, краєзнавчий, художній музей і т.п.), огляд науково-документального, художнього фільмів та їх обговорення.
8. Можливе вивчення особистості на факультативах, спецкурсах,
9. Урізноманітнювати методи і прийоми дослідження особистості, самими ефективними визначено такі:

- прийом контрасту – протиставлення історичних особистостей; групова характеристика кількох осіб; демонстрація вчителем зразка розгорнутої оцінки видатної історичної постаті й обґрунтування цієї оцінки;
- драматизація чи інсценізація тексту підручника чи документа, де містяться діалоги історичних осіб, складання учнями власного сценарію такої інсценізації на основі різних джерел інформації;
- постановка проблемних та дискусійних питань, які дадуть підліткам можливість висловити різні погляди в оцінці історичної постаті;
- завдання на виконання оцінних дій різної складності щодо видатної історичної особистості не лише за результатами її діяльності та значущістю цієї діяльності для соціальної групи, народу, країни, а й за її впливом на подальших подій, на інших людей, на нові покоління;
- поетапне навчання учнів прийомів розумової діяльності, пов'язаних з усвідомленням засвоєнням матеріалу про історичні постаті та їх оцінкою;
- підготовка учнями доповідей чи повідомлень про історичні постаті з використанням у якості засобів конкретизації історичних документів, творів художньої та мемуарної літератури, наочності (портретів, фотографій, ілюстрацій, презентацій тощо).